

מה עיוור את קובעי המדיניות בישראל

איך זה שהאחים לא זיהו את יוסף למרות הרמזים הבולטים. כאשר חושבים על הזולת דברים טובים, נמנעים מ'הפתעות' בלתי רצויות.

הרמזים שלא פוענחו

מאז ה-7 באוקטובר, כולם שואלים את אותה שאלה: איך זה שהמודיעין הישראלי לא זיהה שמתקרבת מלחמה? ככל שהזמן עובר עולים וצפים עוד ועוד עדויות שהצבא וכל ראשי המדינה קיבלו מידע בכל מיני דרכים שישראל עומדת להיות מותקפת, אולם לא נעשה דבר.

רק בשבוע האחרון פרסם הוול סטריט ג'ורנל וידאו שבו הם מראים שבמשך חודשים רבים לפני המלחמה החמאס פרסם קטעי וידאו על אימונים שהם עשו כיצד לתקוף קיבוצים ומחנות צבא. הם השוו את זה עם קטעי וידאו מההתקפה בפועל של ה-7 באוקטובר, וזה דומה להפליא, בדיוק כפי שהם התאמנו לחטוף חיילים ואזרחים ככה הם עשו. הכל בוצע לפי האימונים שהתפרסמו במדיה החברתית והם לא הסתירו את זה כלל. בנוסף לכך, התפרסם השבוע שחודש לפני המלחמה הסגן של איסמעיל הניה התראיין בתקשורת הערבית והבטיח "מלחמה שתפתיע את ישראל".

זה בנוסף למבול התגליות שאנו נחשפים להם במשך החודשיים האחרונים שבהם מתברר כל פעם מחדש עד כמה כולם ידעו שהמצב מסוכן ולמרות הכל אף אחד לא עשה כלום.

נשאלת השאלה מה קרה כאן!?

את אותה שאלה אנו מוצאים בפרשת השבוע מקץ. בפרשתנו אנו ממשיכים לקרוא את הסאגה על יוסף הצדיק, כיצד יוסף התמנה למנהיג של מצרים,

על שבע שנות השבע ואחריהם הגיעו שבע שנות הרעב, ואז שנתיים בתוך הרעב אחי יוסף הגיעו למצרים לקנות אוכל, כי זה היה המקום היחידי ששם היה מזון.

יוסף מזמין אותם למשרדו ומאשים אותם בריגול, אשמה חמורה מאוד בכל מדינה ובפרט במצרים של הימים ההם. וכאן התורה כותבת: "ויכר יוסף את אחיו והם לא הכרוהו" (מב, ח). אומר רש"י שהסיבה לכך היא שכשהאחים מכרו את יוסף הם כבר היו עם זקנים והוא היה עדיין ילד ללא זקן. כעת עשרים ושנים שנה מאוחר יותר הוא כבר היה אדם מבוגר עם זקן ולכן הם לא זיהו אותו.

בתחילת המפגש ביניהם עוד אפשר להבין בדוחק כיצד זה שהם לא זיהו את אחיהם, אבל ככל שהסיפור הולך ומתפתח זה שהם לא זיהו אותו הופך לפחות ופחות מובן. האחים דחו את האשמה של יוסף והכחישו שהם מרגלים, וכדי לבסס את טענתם הם הוסיפו מידע שהם לא נדרשו, שבמקור הם משפחה של 12 ילדים אולם אחד נשאר בבית. יוסף מיד ניצל את ההזדמנות ואמר להם שאם הם יביאו את אחיהם הקטן אותו הם השאירו בארץ כנען, זאת תהיה ההוכחה שהם לא מרגלים. הוא הציע להם שכולם יחזרו הביתה והוא יחזיק באח אחד בתור ערבון, וכשהם יביאו את 'האח הקטן' הוא ישחרר את האח שנלקח בתור ערבון.

את מי הוא בחר לאסור במצרים? את שמעון. זה היה אמור להדליק נורה אדומה אצל האחים. למה לא את הבכור ראובן למה דווקא שמעון, מאיפה הוא יידע ששמעון הוא כל כך דומיננטי ודווקא אותו הוא צריך לשמור לידו?

כשהם חזרו הביתה לארץ כנען האחים גילו שהוא לא רק נתן להם את האוכל שהם בקשו לקנות אלא גם החזיר להם את הכסף שהם שילמו על האוכל. זוהי התנהגות מוזרה מאוד! משהו כאן לא תקין.

ואז התורה מספרת על החזרה השנייה למצרים, הפעם עם בנימין. כשיוסף ראה את בנימין הוא מייד הזמין אותם לארוחת שבת. זה שוב היה צריך

לעורר בהם אי נוחות מסוימת, מצד אחד הוא מאשים אותם שהם מרגלים ועכשיו כשהם הביאו את בנימין הוא מזמין אותם לארוחת שבת?

השאלה הראשונה שיוסף שאל אותם בארוחה הייתה: "השלום אביכם הזקן? העודנו חי?". מה פתאום ההתעניינות הזאת באבא הזקן של אותה קבוצה שבאה מכנען?

ואז מגיע העיקר. התורה מספרת שיוסף לא אכל את הארוחה שלו ביחד עם המצריים, כי הבשר שהיהודים אוכלים היה האליל של מצרים, ואם כן כשהאחים ראו שהוא אכל יחד איתם, משמע שהוא לא מצרי, ועדיין זה לא הדליק אצלם נורה אדומה!!!

והעולה על כולנה: הישיבה סביב השולחן. כמו כל מארח שמושיב כל אורח במקום שהוכן עבורו, גם יוסף נהג כך. רש"י אומר שהוא היכה בגביע שלו (כאילו שהגביע נותן לו את התשובות), וכך הכריז את השמות של בני לאה והורה שכל אלו ישבו יחד, כי הם בני אם אחת. הוא שוב היכה בגביע ואמר דן ונפתלי בני אם אחת, וכו', ואז כשהגיעו לבנימין הוא אמר "זה אין לו אם ואני אין לי אם ישב אצלי" (מ"ג ל"א רש"י). ועל זה התורה מעידה: "ויתמהו האנשים איש אל רעהו" (מג, לג). סוף סוף הם התעוררו ושמו לב שמשהו כאן מאוד מוזר.

על הסעודה הזאת התורה מספרת "וישתו וישכרו עמו", אם כן איך זה שהם שהו במחיצתו כמה וכמה פעמים, התוועדו והשתכרו איתו ועדיין לא זיהו שזה אחיהם שהם כל כך מחפשים ומתגעגעים אליו. אתמהה!

סגולה לאיתור אבידה

קורה לפעמים שאדם מחפש משהו והוא לא מצליח למצוא את זה, ואחרי שהוא רץ ומחפש ומתעצבן פתאום הוא שם לב שזה נמצא ממש מול עיניו, והוא לא מסוגל להסביר לעצמו איך זה קרה. מה באמת עומד מאחורי זה?

יש סגולה למציאת אבידה. אם אדם איבד משהו הוא אומר את המדרש

הבא: "אמר רבי בנימין הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם מן הכא ויפקח אלוקים את עיניה". המדרש מלמד אותנו שאדם הוא בחזקת סומא. מאיפה לומדים את זה? מהסיפור של הגר. התורה מספרת שאחרי יצחק גדל קצת, שרה החליטה שהגר ובנה ישמעאל חייבים לעזוב את הבית, כי לישמעאל יש השפעה לא טובה על יצחק.

אברהם לא אהב את הרעיון לגרש את הגר ואת בנו ישמעאל ואז הקב"ה התערב ואמר לו שישמע בקולה של שרה. והוא אכן שלח את הגר ואת בנה והם הלכו למדבר. התורה מספרת שנגמר להם המים. ישמעאל עמד למות מצמא והגר פרצה בבכי והמלאך בא להציל אותה. ואז התורה כותבת "ויפקח ה' את עיניה ותרא באר מים", דהיינו, שהיה שם באר אלא שהיא לא ראתה אותו, ועל כך אומר המדרש שמכאן ראייה ש"הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה פוקח את עיניהם" (בר"ר נג, יד).

מה המדרש רוצה לומר בכך שכולם הם בחזקת עיוורים, מהו המסר שעומד מאחורי המשפט הזה?

הרבי הזכיר פעמים רבות את מה שמובא בחסידות ש"עולם הוא מלשון העלם", דהיינו, העולם נברא בצורה כזאת שהוא מעלים ומסתיר על הבורא. בחיי היום יום קשה לאדם להרגיש שהקב"ה מהווה ומחיה את העולם בכל שעה. האדם נוצר בצורה כזאת שמאוד קל לו לשכנע את עצמו שהוא זה שמגיע לו את הקרדיט על ההצלחה, הוא עבד קשה ולמד באוניברסיטה יוקרתית והצליח בכל המבחנים ובזכות המאמצים שלו הוא הגיע להישגים שהוא הגיע.

מה שהוא שוכח זה שזה שהוא נולד ילד מחונן, זה בזכות הקב"ה. הוא לא עבד על זה. העובדה שהוא נולד להורים עשירים שהיתה להם האפשרות לשלוח אותו למוסדות יוקרתיים גם זה לא בזכותו. העובדה שנולד בשכונה המתאימה וסביבה תומכת וכו' גם זה לא בזכותו. את כל זה האדם לא רואה, וזה נקרא "שהכל בחזקת סומין", אנחנו לא רואים את יד ה' בחיים שלנו.

חומש בראשית מלמד אותנו השגחה פרטית, חומש שמות הוא כולו ניסים: עשרת המכות, קריעת ים סוף, ירידת המן וכו', חומש בראשית לעומת זאת אין בו יותר מדי ניסים. רובו ככולו מראה את יד ה'. זה שיוסף שאל שני אסירים מדוע הם התעוררו זועפים הביא לידי כך שהוא הפך למושל מצרים. כאן לא היו ניסים גלויים, אבל רואים בגלוי את יד ה'.

רק באהבה

נשאלת השאלה מהו הגורם למכת העיוורון הזה ואיך נגמלים ממנה?

ואולי יש לומר, שהסיפור של יוסף מלמד אותנו ששנאת אחים היה כאן הגורם לעיוורון. השנאה ליוסף גרמה לכך שהם בכלל לא שמו לב לכל הרמזים שהוא שלח להם פעם אחר פעם. הם לא הרשו לעצמם לחשוב שאולי זה יוסף.

ואולי זה גם מה שקרה בישראל. מלחמת האחים שקדמה למלחמה האחרונה עיוורה את כל צמרת הצבא והמדינה. הם היו עסוקים כל-כך במלחמות פנימיות שלא היה מקום בראש בכלל לשים לב לכל הסימנים, הפרסומים וההתנהגויות של החמאס על הסכנה הממשמשת ובאה.

הדרך להיגמל ממחלת העיניים הזאת זה קצת אהבת ישראל. כשמתחילים לחשוב על השני, איך לעזור לו, או אז פתאום מגלים שגם הוא בן אדם, וגם לו יש מחשבות, רגשות וחלומות וכו'. כשאנו מביטים בתוך העיניים של השני אנו מביטים לתוך הנשמה שלו, וכשהנשמות נפגשות נופלים כל המחיצות.